

บทคัดย่อ

ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมีการแข่งขันมากขึ้น ทำให้คนในครอบครัวใช้เวลาในการทำงานมากขึ้น ขนาดครอบครัวเล็กลง และเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ขาดความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับปัจจุบันนี้โครงสร้างทางประชากรมีแนวโน้มอายุยืนมีจำนวนมากขึ้น และผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมากขึ้นเช่นกัน สถานะของเศรษฐกิจจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญของผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่งพิง

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค (2) ศึกษาการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุในโครงการ (3) ศึกษาการบริหารจัดการการใช้พื้นที่ที่เหมาะสมกับโครงการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค (4) เสนอแนวทางการออกแบบและการจัดการในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์ บันทึกถ่ายภาพ และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุที่ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเอง และสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 19 คน ในวันที่ 20 และ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโครงการ

ผลการศึกษาได้พบประเด็นที่สำคัญที่นำไปสู่การออกแบบและวางผังโครงการดังนี้ (1) สภาพปัญหาหลักของผู้สูงอายุในโครงการเป็นปัญหาที่มาจากสุขภาพร่างกายมากกว่าปัญหาอื่น ๆ ซึ่งโรคที่พบ ได้แก่ โรคกระดูกหรือไขข้อ ปัญหาด้านสุขภาพจิตใจ หมดหวังและหมดกำลังใจในการดำรงชีวิต ปัญหารองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านสังคม เช่น ไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ และมีการทะเลาะกันบ่อยครั้ง เป็นต้น และสุดท้ายปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ไม่มีเงินใช้เพียงพอ (2) ด้านความต้องการของผู้สูงอายุในโครงการ พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินในชีวิต และต้องการดูแลตนเองให้ได้มากที่สุด เป็นต้น (3) สภาพปัญหาการใช้พื้นที่ในโครงการ พบว่า มีหลาย ๆ อาคารที่มีลักษณะไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยของสังคมผู้สูงอายุ ทำให้ไม่ปลอดภัยในการเดินทางสัญจรระหว่างอาคารและจุดเชื่อมต่ออาคาร

การเสนอแนะในการออกแบบและปรับปรุงอาคารพักอาศัย อาคารสาธารณะ และพื้นที่สาธารณะภายนอกอาคาร กล่าวคือ ภายในอาคารพักอาศัย เสนอให้ปรับทางยกระดับเป็นทาง

ลาด สร้างราวจับพยุงตัวสำหรับผู้สูงอายุ ตลอดแนวทางสัญจรในอาคาร ทางเข้า-ออกควรมีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุทุกทาง และอาคารสาธารณะเสนอให้พื้นที่หน้าอาคารควรมีหลังคาปกคลุมทางสัญจรเชื่อมกับทางสัญจรระหว่างอาคาร พื้นที่สาธารณะภายนอกอาคาร ควรมีหลังคาปกคลุมทางสัญจร

และเสนอแนะให้มีการนำพื้นที่ภายนอกอาคารสำหรับทำกิจกรรมร่วมกัน คือ ออกแบบลานพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในการยึดเหนี่ยวจิตใจผู้สูงอายุ และกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าไปใช้พื้นที่มากขึ้น และสุดท้ายข้อเสนอแนะทางด้านการบริหารจัดการโครงการที่เหมาะสม คือ (1) จัดให้มีการประเมินผลและการรายงานผลการดำเนินงานประจำเดือน (2) จัดให้มีการประเมินความต้องการและการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุประจำเดือนหรือทุก 2-3 เดือน (3) จัดอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้สามารถทดแทนเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งอื่น ๆ ได้ เพื่อลดปัญหาขาดแคลนบุคลากรในระดับหนึ่ง เช่น การจัดอบรมพื้นฐานด้านการบริหาร ด้านการดูแลรักษาพยาบาล และด้านการซ่อมบำรุงสภาพแวดล้อม เป็นต้น